

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Første Afdeling)

13. juni 2019*

»Præjudiciel forelæggelse – retligt samarbejde på det strafferetlige område – direktiv 2012/13/EU – ret til information under straffesager – artikel 6, stk. 4 – ret til at blive informeret om tiltalen – information om enhver ændring i de oplysninger, der gives, hvis dette er nødvendigt for at sikre en retfærdig behandling af sagen – ændring af den retlige kvalificering af de faktiske omstændigheder, som tiltalen angår – ikke muligt for tiltalte under den mundtlige hovedforhandling at anmode om indgåelse af udenretslig aftale om straf i henhold til national ret – forskel i tilfælde af ændring af de faktiske omstændigheder, der danner grundlag for tiltalen«

I sag C-646/17,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Tribunale di Brindisi (retten i Brindisi, Italien) ved afgørelse af 20. oktober 2017, indgæet til Domstolen den 17. november 2017, i straffesagen mod

Gianluca Moro,

procesdeltagere:

Procura della Repubblica presso il Tribunale di Brindisi,

Francesco Legrottaglie,

har

DOMSTOLEN (Første Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, J.-C. Bonichot, og dommerne C. Toader, A. Rosas, L. Bay Larsen og M. Safjan (refererende dommer),

generaladvokat: M. Bobek,

justitssekretær: fuldmægtig R. Schiano,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 14. november 2018,

efter at der er afgivet indlæg af:

- Francesco Legrottaglie ved avvocato D. Vitale,
- den italienske regering ved G. Palmieri, som befuldmægtiget, bistået af avvocato dello Stato G. Palatiello,

* Processprog: italiensk.

- den ungarske regering ved M.Z. Fehér, G. Koós og G. Tornyai, som befuldmægtigede,
 - den nederlandske regering ved M.K. Bulterman og A.M. de Ree, som befuldmægtigede,
 - den polske regering ved B. Majczyna, som befuldmægtiget,
 - Europa-Kommissionen ved C. Cattabriga, R. Troosters og C. Zadra, som befuldmægtigede,
- og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 5. februar 2019, afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 2, stk. 1, artikel 3, stk. 1, litra c), og artikel 6, stk. 1-3, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2012/13/EU af 22. maj 2012 om ret til information under straffesager (EUT 2012, L 142, s. 1) samt artikel 48 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (herefter »chartret«).
- 2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med en straffesag mod Gianluca Moro (herefter »tiltalte«), som er tiltalt for at have begået »hæleri« af smykker i henhold til italiensk ret, hvilken tiltale efterfølgende under den mundtlige hovedforhandling blev omkvalificeret til »tyveri« af nævnte smykker.

Retsforskrifter

EU-retten

Chartret

- 3 Chartrets artikel 48 med overskriften »Uskyldsformodning og ret til et forsvar« bestemmer:
 - »1. Enhver, der anklages for en lovovertrædelse, skal anses for uskyldig, indtil hans eller hendes skyld er bevist i overensstemmelse med loven.
 - 2. Respekt for retten til et forsvar er sikret enhver, der er anklaget for en lovovertrædelse.«

Direktiv 2012/13

- 4 Følgende fremgår af 3., 4., 9., 10., 14., 27.-29., 40. og 41. betragtning til direktiv 2012/13:
 - »(3) Gennemførelsen af princippet om gensidig anerkendelse af afgørelser i straffesager forudsætter, at medlemsstaterne har tillid til hinandens strafferetlige systemer. Omfanget af den gensidige anerkendelse hænger snævert sammen med en række parametre, herunder mekanismerne for beskyttelse af mistænkte eller tiltalte rettigheder og fælles minimumsstandarder, der er nødvendige for at lette anvendelsen af princippet om gensidig anerkendelse.

- (4) Gensidig anerkendelse af afgørelser i straffesager kan kun fungere effektivt, når der hersker tillid, således at ikke blot retsmyndighederne, men alle aktører i strafferetsprocessen, opfatter andre medlemsstaters retsmyndigheders afgørelser som svarende til deres egne, hvilket forudsætter ikke blot tillid til tilstrækkeligheden af andre medlemsstaters regler, men også tillid til, at disse regler anvendes korrekt.

[...]

- (9) Artikel 82, stk. 2, [TEUF] giver mulighed for at fastsætte minimumsregler gældende i medlemsstaterne for at lette den gensidige anerkendelse af domme og retsafgørelser samt det politimæssige og retlige samarbejde i straffesager med en grænseoverskridende dimension. I nævnte artikel henvises til, at »enkeltpersoners rettigheder inden for strafferetsplejen« er et af de områder, hvor der kan fastsættes minimumsregler.

- (10) Fælles minimumsregler bør føre til øget tillid til alle medlemsstaternes strafferetssystemer, hvilket igen bør føre til et mere effektivt retsligt samarbejde i et klima af gensidig tillid. Sådanne fælles minimumsregler bør fastlægges for så vidt angår information under straffesager.

[...]

- (14) Nærværende direktiv [...] opstiller [...] de fælles minimumsstandarder, der skal anvendes på den information om rettigheder og om tiltalen, der skal gives til personer, der er mistænkt eller tiltalt for at have begået en strafbar handling. Direktivet bygger på de rettigheder, der er fastlagt i chartret, særligt artikel 6, 47 og 48, og bygger derved på artikel 5 og 6 i [den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, undertegnet i Rom den 4. november 1950 (herefter »EMRK«)], således som disse bestemmelser fortolkes af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol. I dette direktiv anvendes udtrykket »tiltale« for samme begreb som udtrykket »anklage«, der anvendes i artikel 6, stk. 1, i EMRK.

[...]

- (27) Personer, der tiltales for at have begået en strafbar handling, bør have al den information om tiltalen, der er nødvendig for, at de kan forberede deres forsvar, og til at sikre en retfærdig behandling af sagerne.

- (28) Informationen til mistænkte eller tiltalte om den strafbare handling, som udgør grundlaget for mistanken eller tiltalen, bør gives straks og senest inden dennes første officielle afhøring ved politiet eller en anden kompetent myndighed, og uden at det forringer forløbet af igangværende efterforskninger. Der bør i forhold til det stadium, straffesagen befinder sig på, gives en tilstrækkelig detaljeret beskrivelse af forholdene omkring den strafbare handling, som udgør grundlaget for mistanken eller tiltalen, herunder, for så vidt som disse forhold er kendt, tidspunktet på hvilket og stedet hvor den strafbare handling påstås at have fundet sted, og den mulige retlige klassificering af den påståede strafbare handling, når en sådan beskrivelse gives for at sikre en retfærdig behandling af sagen og muliggøre en effektiv udøvelse af retten til et forsvar.

- (29) Enhver ændring af enkeltheder i mistanken eller tiltalen i løbet af en straffesag, som substantielt påvirker mistænktens eller tiltaltes stilling, bør vedkommende underrettes om, såfremt dette er nødvendigt for at sikre en retfærdig behandling af sagen og i rette tid muliggøre en effektiv udøvelse af retten til et forsvar.

[...]

- (40) Dette direktiv fastsætter minimumsregler. Medlemsstaterne kan udvide rettighederne i dette direktiv for at give et højere beskyttelsesniveau også i situationer, der ikke udtrykkeligt omhandles i dette direktiv. Beskyttelsesniveauet bør aldrig komme under de standarder, der er fastsat i EMRK som fortolket i Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis.
- (41) Dette direktiv overholder de grundlæggende rettigheder og de principper, der er anerkendt i chartret. Dette direktiv tilsigter navnlig at fremme retten til frihed, retten til en retfærdig rettergang og retten til et forsvar. Det bør gennemføres i overensstemmelse hermed.«
- 5 Dette direktivs artikel 1 med overskriften »Genstand« bestemmer:
- »Dette direktiv fastsætter regler om retten til information for mistænkte og tiltalte personer vedrørende deres rettigheder i straffesager og tiltalen mod dem. Direktivet fastsætter også regler om retten til information for personer i sager vedrørende fuldbyrdelse af en europæisk arrestordre vedrørende deres rettigheder.«
- 6 Nævnte direktivs artikel 2 med overskriften »Anvendelsesområde« fastsætter i stk. 1:
- »Direktivet finder anvendelse fra det tidspunkt, hvor en person af de kompetente myndigheder i en medlemsstat bliver gjort opmærksom på, at vedkommende er mistænkt eller tiltalt for at have begået en strafbar handling, indtil sagen afsluttes, dvs. indtil spørgsmålet om, hvorvidt den mistænkte eller tiltalte har begået den strafbare handling, er afgjort endeligt, herunder efter omstændighederne indtil der er idømt straf, og en eventuel appelsag er afgjort.«
- 7 Samme direktivs artikel 3 med overskriften »Retten til information om rettigheder« bestemmer i stk. 1:
- »Medlemsstaterne sikrer, at mistænkte eller tiltalte personer straks informeres om mindst følgende processuelle rettigheder, således som de finder anvendelse i henhold til den nationale lovgivning, med henblik på at muliggøre en effektiv udøvelse heraf:
- a) retten til at få adgang til en advokat
 - b) eventuelle rettigheder til gratis retshjælp og betingelserne for at få sådan retshjælp
 - c) retten til at blive informeret om tiltalen, jf. artikel 6
 - d) retten til tolkning og oversættelse
 - e) retten til ikke at udtale sig.«
- 8 Artikel 6 i direktiv 2012/13 med overskriften »Retten til information om tiltalen« har følgende ordlyd:
- »1. Medlemsstaterne sikrer, at en mistænkt eller tiltalt modtager information om den strafbare handling, som udgør grundlaget for mistanken eller tiltalen. Denne information gives straks og i en tilstrækkelig detaljeret form til at sikre en retfærdig behandling af sagen og en effektiv udøvelse af retten til et forsvar.
2. Medlemsstaterne sikrer, at mistænkte eller tiltalte personer, der anholdes eller tilbageholdes, informeres om grundene til anholdelsen eller tilbageholdelsen, herunder om den strafbare handling, som vedkommende mistænkes eller tiltales for at have begået.

3. Medlemsstaterne sikrer, at der, senest når grundlaget for tiltalen forelægges for en domstol, gives detaljeret information om tiltalen, herunder den strafbare handlings art og den juridiske kvalificering af den, og om karakteren af den mistænkte eller tiltalte persons påståede deltagelse i udøvelsen af denne strafbare handling.

4. Medlemsstaterne sikrer, at en mistænkt eller tiltalt straks informeres om enhver ændring i de oplysninger, der gives i medfør af denne artikel, hvis dette er nødvendigt for at sikre en retfærdig behandling af sagen.«

Italiensk ret

- 9 Artikel 61 i codice penale (straffeloven), der har overskriften »almindelige skærpene omstændigheder«, bestemmer i stk. 7:

»Når de følgende omstændigheder hverken indgår som gerningsmomenter i en overtrædelse eller udgør særligt skærpene omstændigheder, er overtrædelsen sket under skærpene omstændigheder:

[...]

7) ved formueforbrydelser eller forbrydelser, der forvolder skade på formue, og overtrædelser begået for at opnå økonomisk vinding, det forhold, at offeret forvoldes et alvorligt formuetab.«

- 10 Straffelovens artikel 624 med overskriften »tyveri« har følgende ordlyd:

»Den, som tilegner sig en andens løsørestand ved at borttage den fra indehaveren for at skaffe sig eller andre økonomisk vinding, straffes med fængsel fra seks måneder indtil tre år og bøde på mellem 154 EUR og 516 EUR. [...]«

- 11 Straffelovens artikel 648 med overskriften »hæleri« fastsætter:

»Bortset fra tilfælde af medvirken straffes med fængsel fra to år indtil otte år og bøde på mellem 516 EUR og 10 329 EUR den, som for egen eller andres vindings skyld erhverver, modtager eller tilbageholder eller som mellemmand køber, modtager eller tilbageholder penge eller genstande, der hidrører fra enhver anden strafbar handling. [...]«

- 12 Artikel 444 i codice di procedura penale (lov om strafferetspleje) i den affattelse, der var gældende på tidspunktet for de faktiske omstændigheder i hovedsagen (herefter »strafferetsplejeloven«), der har overskriften »indgåelse af udenretslig aftale om straf«, bestemmer:

»1. Tiltalte og anklagemyndigheden kan anmode retten om, i en konkret sag og i det anførte omfang, at pålægge en alternativ straf eller en bødestraf nedsat med op til en tredjedel af beløbet, eller en fængselsstraf, når denne, henset til omstændighederne og nedsat med op til en tredjedel af perioden, i sig selv eller i kombination med en bødestraf ikke overstiger fem år. [...]

2. Foreligger der også samtykke fra den part, som ikke har indgivet anmodningen, og er der ikke afsagt en frifindende dom, pålægger retten [...] – i medfør af artikel 129 på grundlag af sagsakterne, og forudsat at den retlige subsumption af de faktiske omstændigheder samt anvendelsen og sammenligningen af de omstændigheder, parterne har redegjort for, er korrekt, samt at den angivne straf er passende – den angivne straf ved dom, idet det i domskonklusionen anføres, at parterne har anmodet herom. Såfremt der er indtrådt en civil part i sagen, træffer retten ikke afgørelse vedrørende denne anmodning; tiltalte dømmes dog til at betale den civile parts sagsomkostninger, medmindre der foreligger rimelig grund til at statskassen helt eller delvist skal erstatte udgifterne. Artikel 75, stk. 3, finder ikke anvendelse.

3. En part kan betinge anmodningen af fastsættelse af en betinget straf. Såfremt retten i dette tilfælde ikke finder, at der kan fastsættes en betinget straf, afviser retten anmodningen.«
- 13 Strafferetsplejelovens artikel 516 med overskriften »ændring i tiltale« har i stk. 1 følgende ordlyd:
- »Såfremt lovovertrædelsen under den mundtlige hovedforhandling (*istruzione dibattimentale*) viser sig at være en anden end den, som er beskrevet i indkaldelsen, og ikke henhører under kompetencen af en højere instans, ændrer anklagemyndigheden tiltalen, og tiltalen opretholdes.«
- 14 Strafferetsplejelovens artikel 521 med overskriften »sammenhæng mellem tiltale og dom« fastsætter:
- »1. Retten kan i dommen give en faktisk omstændighed en anden retlig kvalificering end den, der er angivet i anklageskriftet, under forbehold af, at overtrædelsen er omfattet af rettens kompetence og ikke omfattes af en kollegial rets kompetence, snarere end en enedommers kompetence.
2. Hvis det faktiske forhold ikke svarer til det, der er beskrevet i indkaldelsen eller i anklageskriftet udfærdiget i henhold til artikel 516, artikel 517 og artikel 518, stk. 2, beslutter retten ved kendelse, at sagsakterne skal tilbagesendes til anklagemyndigheden.
3. Det samme gælder, hvor anklageklagemyndigheden rejser et nyt anklagepunkt uden for de i artikel 516, artikel 517 og artikel 518, stk. 2, nævnte tilfælde.«
- 15 Strafferetsplejelovens artikel 552 med overskriften »indkaldelse« bestemmer i stk. 1:
- »Indkaldelsen skal indeholde:
- [...]
- c) en klar og nøjagtig angivelse af de skærpende omstændigheder og de omstændigheder, som kan indebære anvendelse af forebyggende foranstaltninger, med angivelse af de relevante lovbestemmelser
- [...]«
- 16 Strafferetsplejelovens artikel 555 med overskriften »retsmøde på baggrund af direkte indkaldelse« fastsætter i stk. 2:
- »Inden indledning af hovedforhandlingen kan tiltalte eller anklagemyndigheden fremsætte den i artikel 444, stk. 1, fastsatte anmodning, og tiltalte kan endvidere anmode om at fremskynde sagens behandling eller om idømmelse af bødestraf.«

Twisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

- 17 Den 11. marts 2015 indgav Francesco Legrottaglie anmeldelse mod tiltalte til politistationen i Ostuni (Italien) for fra en person, hvis identitet er ubekendt, at have modtaget flere guldsmykker stjålet fra Legrottaglie-familien og for at have afleveret dem til en butik i Ostuni med henblik på at opnå økonomisk vinding.
- 18 Ved processkrift fra anklagemyndigheden blev tiltalte den 1. april 2016 i henhold til strafferetsplejelovens artikel 552 indkaldt til at give møde for Tribunale di Brindisi (retten i Brindisi, Italien) med tiltale for overtrædelse af bestemmelserne om hæleri efter straffelovens artikel 648.

- 19 Under et retsmøde den 15. september 2016, som fandt sted uden tiltaltes tilstedeværelse, indtrådte Francesco Legrottaglie som civil part.
- 20 Den 13. oktober 2017 under et retsmøde, hvor tiltalte var til stede, afgav han frivillig forklaring, hvorved han erkendte at have stjålet de pågældende smykker.
- 21 På dette stadie i sagen oplyste retten tiltalte om, at det forhold, som han var tiltalt for, kunne omkvalificeres til overtrædelsen i straffelovens artikel 624 og artikel 61, nr. 7, dvs. »tyveri«, med den skærpende omstændighed, at offeret havde lidt et alvorligt formuetab.
- 22 Tiltaltes advokat havde tilladelse fra ham til at anmode om indgåelse af udenretslig aftale om straf (såkaldt »*patteggiamento*«) i henhold til strafferetsplejelovens artikel 444 for overtrædelsen efter den retlige omkvalificering. Denne anmodning blev afvist med den begrundelse, at fristen i strafferetsplejelovens artikel 555, stk. 2, var udløbet.
- 23 Retten opfordrede anklagemyndigheden til at ændre tiltalen i henhold til strafferetsplejelovens artikel 516 for at give tiltalte mulighed for indgåelse af udenretslig aftale om straf i henhold til nævnte lovs artikel 444. Anklagemyndigheden besluttede ikke at foretage denne ændring og overlod spørgsmålet – hvad angår den korrekte retlige kvalificering af de pågældende faktiske omstændigheder – til retten, i dette tilfælde Tribunale di Brindisi (retten i Brindisi).
- 24 Den forelæggende ret har anført, at Corte costituzionale (forfatningsdomstol, Italien) har erklæret strafferetsplejelovens artikel 516 forfatningsstridig, for så vidt som denne bestemmelse ikke giver tiltalte mulighed for at anmode den ret, som behandler sagen, om indgåelse af udenretslig aftale om straf i henhold til nævnte lovs artikel 444, for så vidt angår nye forhold, som er fremkommet under den mundtlige hovedforhandling, og som danner grundlag for en ny tiltale.
- 25 Det fremgår således af retspraksis fra Corte costituzionale (forfatningsdomstol) vedrørende strafferetsplejelovens artikel 516, at tiltalte under den mundtlige hovedforhandling kan anmode om indgåelse af udenretslig aftale om straf i henhold til nævnte lovs artikel 444, ved at fristen for indgivelse af anmodning på ny begynder at løbe ved en ændring af de faktiske omstændigheder, der danner grundlag for tiltalen, på grund af fejl eller som led i sagens normale gang, idet en sådan mulighed for at anmode om indgåelse af udenretslig aftale om straf er udelukket, når ændringen alene går på den retlige kvalificering af de faktiske omstændigheder, som tiltalen angår.
- 26 Den forelæggende ret ønsker oplyst, om EU-retten er til hinder for, at tiltaltes ret til forsvar er forskellig, alt efter om ændringen går på de faktiske omstændigheder, der danner grundlag for tiltalen, eller den retlige kvalificering af de faktiske omstændigheder, som tiltalen angår.
- 27 Når ændringen af tiltalen vedrører elementer i de faktiske omstændigheder, har tiltalte nemlig den fulde ret til forsvar, herunder muligheden for at anmode om indgåelse af udenretslig aftale om straf i henhold til strafferetsplejelovens artikel 444, men når denne ændring vedrører den retlige kvalificering af de faktiske omstændigheder, har tiltalte kun ret til at fremføre argumenter til sit forsvar.
- 28 På denne baggrund har Tribunale di Brindisi (retten i Brindisi) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
- »Skal artikel 2, stk. 1, artikel 3, stk. 1, litra c), og artikel 6, stk. 1-3, i direktiv 2012/13[...] samt [chartrets] artikel 48 [...] fortolkes således, at de er til hinder for strafferetsplejebestemmelser i en medlemsstat, på grundlag af hvilke de forsvarsgarantier, der følger af ændringer i tiltalen, sikres kvalitativt og kvantitativt forskelligt afhængigt af, om ændringen vedrører tiltalens faktuelle aspekter eller juridiske kvalificering, i særdeleshed ved kun i det første tilfælde at indrømme den tiltalte mulighed for at begære en alternativ mildere procedure ved anvendelse af straf (den såkaldte udenretslige aftale)?«

Om det præjudicielle spørgsmål

Om formaliteten

- 29 Den italienske regering har anført, at anmodningen om præjudiciel afgørelse ikke kan antages til realitetsbehandling, idet det gøres gældende, at direktiv 2012/13 blev vedtaget på grundlag af artikel 82, stk. 2, TEUF, som alene vedrører straffesager med en grænseoverskridende dimension. Anvendelsesområdet for direktiv 2012/13 bør derfor begrænses til alene overtrædelser, der har en sådan dimension.
- 30 I det foreliggende tilfælde vedrører hovedsagen imidlertid en overtrædelse begået af en italiensk statsborger på italiensk område og til skade for en anden italiensk statsborger. Denne overtrædelse har derfor ingen grænseoverskridende dimension, og direktiv 2012/13 finder ikke anvendelse i en sag som den i hovedsagen omhandlede.
- 31 Chartrets artikel 48 finder heller ikke anvendelse med den begrundelse, at når en retlig situation ikke henhører under EU-rettens anvendelsesområde, har Domstolen i henhold til chartrets artikel 51, stk. 1, ikke kompetence til at træffe afgørelse herom, og de af chartrets bestemmelser, der eventuelt er blevet påberåbt, kan ikke i sig selv danne grundlag for denne kompetence.
- 32 Det bemærkes i denne henseende, at det følger af artikel 82, stk. 2, første afsnit, TEUF, at »[i] den udstrækning, det er nødvendigt for at lette den gensidige anerkendelse af domme og retsafgørelser samt det politimæssige og retlige samarbejde i straffesager med en grænseoverskridende dimension, kan Europa-Parlamentet og Rådet fastsætte minimumsregler ved direktiver efter den almindelige lovgivningsprocedure. Disse minimumsregler tager hensyn til forskellene mellem medlemsstaternes retstraditioner og retssystemer«.
- 33 Hvad angår ordlyden af direktiv 2012/13 begrænser hverken direktivets artikel 1, som definerer direktivets genstand, eller dets artikel 2 vedrørende nævnte direktivs anvendelsesområde anvendelsen af samme direktiv til situationer med en grænseoverskridende dimension.
- 34 Med hensyn til målene med direktiv 2012/13 fremgår det af 10. og 14. betragtning til dette direktiv, at det gennem vedtagelse af fælles minimumsregler for retten til information i straffesager tilsigter at styrke medlemsstaternes gensidige tillid til hinandens strafferetlige systemer. Som 14. betragtning og 41. betragtning til nævnte direktiv nærmere bestemt angiver, støtter direktivet sig i denne henseende på de rettigheder, der er fastsat i chartrets artikel 47 og 48, og tilsigter at fremme disse rettigheder (dom af 5.6.2018, Kolev m.fl., C-612/15, EU:C:2018:392, præmis 88).
- 35 I samme retning hviler tredje og fjerde betragtning til direktiv 2012/13 på idéen om, at princippet om gensidig anerkendelse indebærer, at retsmyndigheders afgørelser – selv i en rent intern situation – er baseret på fælles minimumsregler. I denne forbindelse, og således som generaladvokaten i det væsentlige har anført i punkt 41 i forslaget til afgørelse, ville en politimyndighed eller en retslig myndighed i en medlemsstat i en specifik situation, hvor behovet for et konkret grænseoverskridende samarbejde opstår, således kunne opfatte andre medlemsstaters retsmyndigheders afgørelser som svarende til deres egne.
- 36 Direktiv 2012/13 bidrager følgelig til indførelsen af en minimumsharmonisering af straffesager i EU, og anvendelsen – i en medlemsstat – af bestemmelserne i dette direktiv er uafhængig af, om der foreligger en grænseoverskridende situation i forbindelse med en tvist, som opstår i denne medlemsstat.
- 37 Det følger heraf, at anmodningen om præjudiciel afgørelse kan antages til realitetsbehandling.

Om realiteten

Indledende bemærkninger

- 38 Francesco Legrottaglie såvel som den italienske, den ungarske, den nederlandske og den polske regering har principalt gjort gældende, at genstanden for det spørgsmål, som Domstolen i nærværende sag er blevet forelagt, ikke er omfattet af anvendelsesområdet for direktiv 2012/13, og at Domstolen følgelig ikke kan behandle dette spørgsmål.
- 39 Det bemærkes i denne henseende, at det som led i den samarbejdsprocedure mellem de nationale retter og Domstolen, som er indført ved artikel 267 TEUF, tilkommer Domstolen at give den forelæggende ret et hensigtsmæssigt svar, som sætter denne i stand til at afgøre den tvist, der verserer for den. Ud fra dette synspunkt påhviler det Domstolen i givet fald at omformulere de spørgsmål, der forelægges den. Det påhviler nemlig Domstolen at fortolke alle de bestemmelser i EU-retten, som de nationale retter skal anvende for at træffe afgørelse i de for dem verserende tvister, også selv om disse bestemmelser ikke udtrykkeligt er omtalt i de præjudicielle spørgsmål, der forelægges Domstolen af disse retter (dom af 19.12.2018, AREX CZ, C-414/17, EU:C:2018:1027, præmis 34 og den deri nævnte retspraksis).
- 40 Selv om den forelæggende ret formelt har begrænset sine spørgsmål alene til fortolkningen af visse EU-retlige bestemmelser, er en sådan omstændighed derfor ikke til hinder for, at Domstolen oplyser den om alle de momenter angående fortolkningen af EU-retten, som kan være til nytte ved afgørelsen af den sag, som verserer for den, uanset om den henviser til dem i sit spørgsmål. Det tilkommer herved Domstolen fra samtlige de oplysninger, der er fremlagt af den forelæggende ret, navnlig af forelæggelsesafgørelsens præmisser, at udlede de EU-retlige elementer, som det under hensyn til hovedsagens genstand er nødvendigt at fortolke (jf. i denne retning dom af 19.12.2018, AREX CZ, C-414/17, EU:C:2018:1027, præmis 35 og den deri nævnte retspraksis).
- 41 I sit spørgsmål henviser den forelæggende ret til artikel 2, stk. 1, artikel 3, stk. 1, litra c), og artikel 6, stk. 1-3, i direktiv 2012/13 samt chartrets artikel 48.
- 42 Det bemærkes i denne henseende, at artikel 1 i direktiv 2012/13 fastsætter, at dette direktiv fastsætter regler om retten til information for mistænkte og tiltalte personer vedrørende deres rettigheder i straffesager og tiltalen mod dem.
- 43 Som det fremgår af artikel 3 i direktiv 2012/13, sammenholdt med dets artikel 6, vedrører den ret, der er nævnt i direktivets artikel 1, i det mindste to særskilte rettigheder. For det første skal mistænkte eller tiltalte personer i henhold til dette direktivs artikel 3 som minimum informeres om visse processuelle rettigheder, som denne bestemmelse opregner, herunder retten til at få adgang til en advokat, eventuelle rettigheder til gratis retshjælp og betingelserne for at få sådan retshjælp, retten til at blive informeret om tiltalen, retten til tolkning og oversættelse samt retten til ikke at udtale sig. For det andet fastsætter nævnte direktiv i artikel 6 regler om retten til at blive informeret om tiltalen (dom af 15.10.2015, Covaci, C-216/14, EU:C:2015:686, præmis 54-56).
- 44 I det foreliggende tilfælde vedrører hovedsagen muligheden for – i tilfælde af en ændring af den retlige kvalificering af de faktiske omstændigheder, der danner grundlag for tiltalen – under den mundtlige hovedforhandling at anmode om indgåelse af udenretslig aftale om straf i henhold til strafferetsplejelovens artikel 444 ved at fristen for indgivelse af anmodning på ny begynder at løbe.
- 45 En sådan juridisk problemstilling skal derfor undersøges i henhold til artikel 6 i direktiv 2012/13 vedrørende retten til information om tiltalen.

- 46 Det er i denne henseende uforholdent at analysere den nævnte juridiske problemstilling i henhold til dette direktivs artikel 6, stk. 1-3. Henset til ordlyden af disse bestemmelser er det nemlig for det første ubestridt, at tiltalte blev informeret om den strafbare handling, som udgør grundlaget for tiltalen, for det andet, at han ikke blev anholdt, og for det tredje, at den information om tiltalen, som han modtog, bl.a. vedrørende den retlige kvalificering heraf, blev givet, inden grundlaget for tiltalen blev forelagt for en domstol.
- 47 Derimod bemærkes, at artikel 6, stk. 4, i direktiv 2012/13 synes at være en relevant bestemmelse for så vidt angår en sag som den i hovedsagen omhandlede.
- 48 I henhold til nævnte bestemmelse sikrer medlemsstaterne, at en mistænkt eller tiltalt straks informeres om enhver ændring i de oplysninger, der gives i medfør af nævnte direktivs artikel 6, hvis dette er nødvendigt for at sikre en retfærdig behandling af sagen.
- 49 I forbindelse med hovedsagen skal rækkevidden af tiltaltes ret til information i henhold til samme bestemmelse således fastlægges i tilfælde af ændring af den retlige kvalificering af de faktiske omstændigheder, som tiltalen angår.
- 50 Under disse omstændigheder må spørgsmålet forstås således, at det nærmere bestemt ønskes oplyst, om artikel 6, stk. 4, i direktiv 2012/13 og chartrets artikel 48 skal fortolkes således, at de er til hinder for en national lovgivning, hvorefter tiltalte under den mundtlige hovedforhandling kan anmode om indgåelse af udenretslig aftale om straf i tilfælde af ændring af de faktiske omstændigheder, der danner grundlag for tiltalen, og ikke i tilfælde af ændring af den retlige kvalificering af de faktiske omstændigheder, som tiltalen angår.

Om direktiv 2012/13

- 51 Ifølge Domstolens praksis regulerer direktiv 2012/13 ikke fremgangsmåden for, hvordan informationen om tiltalen som fastsat i direktivets artikel 6 skal meddeles tiltalte. Denne fremgangsmåde må imidlertid ikke være til skade for formålet med bl.a. nævnte artikel 6, som består i at gøre det muligt for personer, der tiltales for at have begået en strafbar handling, at forberede deres forsvar, og at sikre en retfærdig behandling af sagerne, således som det også fremgår af 27. betragtning til direktivet (dom af 15.10.2015, Covaci, C-216/14, EU:C:2015:686, præmis 62 og 63).
- 52 I denne henseende udelukker kravet om, at tiltalte eller dennes advokat på behørig vis kan deltage i retsforhandlingerne under overholdelse af kontradiktionsprincippet og princippet om processuel ligestilling af parterne, således at denne effektivt kan gøre sine synspunkter gældende, ikke, at informationen om tiltalen, der er fremsendt til forsvarret, kan ændres senere, navnlig for så vidt angår den retlige kvalificering af de forhold, den tiltalte er anklaget for, eller at nye beviser kan føjes til sagsakterne under de mundtlige forhandlinger. Sådanne ændringer og beviser skal dog meddeles den tiltalte eller dennes advokat på et tidspunkt, hvor de stadig har mulighed for at reagere effektivt inden rettens voteringsfase. Denne mulighed er i øvrigt fastsat i artikel 6, stk. 4, i direktiv 2012/13, som fastsætter, at en mistænkt eller tiltalt straks informeres om enhver ændring i de oplysninger, der gives i medfør af denne artikel, hvis dette er nødvendigt for at sikre en retfærdig behandling af sagen (jf. i denne retning dom af 5.6.2018, Kolev m.fl., C-612/15, EU:C:2018:392, præmis 95).
- 53 I alle de tilfælde, og uanset på hvilket tidspunkt der gives meddelelse om den detaljerede information om tiltalen, skal tiltalte og dennes advokat under alle omstændigheder under overholdelse af kontradiktionsprincippet og princippet om processuel ligestilling af parterne navnlig gives en frist, der er tilstrækkelig til at få kendskab til disse informationer, og være i stand til effektivt at forberede forsvarret, fremføre deres eventuelle bemærkninger og i givet fald fremsætte eventuelle anmodninger, bl.a. om bevisoptagelse, som de har ret til at fremsætte i henhold til national ret. Dette krav

indebærer, at sagen om nødvendigt udsættes, og at der træffes afgørelse om, at den genoptages på et senere tidspunkt (jf. i denne retning dom af 5.6.2018, Kolev m.fl., C-612/15, EU:C:2018:392, præmis 96).

- 54 Det fremgår endvidere af 40. betragtning til direktiv 2012/13, at direktivet fastsætter minimumsregler, og at medlemsstaterne kan udvide rettighederne i dette direktiv for at give et højere beskyttelsesniveau også i situationer, der ikke udtrykkeligt omhandles i dette direktiv, idet beskyttelsesniveauet aldrig bør komme under de standarder, der er fastsat i EMRK som fortolket i Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis.
- 55 Ifølge den nævnte domstols retspraksis på det strafferetlige område er en præcis og fuldstændig oplysning om den over for tiltalte rejste tiltale og således den retlige kvalificering, som en ret kan anvende over for tiltalte, i denne henseende en væsentlig betingelse for en retfærdig behandling af sagen. Retten til at blive informeret om indholdet af og årsagen til anklagen skal ses i lyset af tiltaltes ret til at forberede sit forsvar (Menneskerettighedsdomstolens dom af 25.3.1999, Pélissier og Sassi mod Frankrig, CE:ECHR:1999:0325JUD002544494, §§ 52 og 54). Såfremt de nationale domstole, når en sådan rettighed er anerkendt i national ret, har mulighed for at omkvalificere de faktiske omstændigheder, som påberåbes for dem, skal de sikre, at de tiltalte har haft mulighed for i praksis og effektivt at udøve deres ret til forsvar på dette punkt, idet disse tiltalte rettidigt skal informeres om årsagen til anklagen, dvs. de materielle faktiske omstændigheder, som de anklages for, og som danner grundlag for anklagen, men ligeledes den retlige kvalificering af disse faktiske omstændigheder, og der skal være tale om detaljerede oplysninger (Menneskerettighedsdomstolens dom af 11.12.2007, Drassich mod Italien, CE:ECHR:2007:1211JUD002557504, § 34, og af 22.2.2018, Drassich mod Italien, CE:ECHR:2018:0222JUD006517309, § 65).
- 56 Som det fremgår af den i nærværende doms præmis 51-53 og 55 nævnte retspraksis, skal informationen om enhver ændring af tiltalen, således som fastsat i artikel 6, stk. 4, i direktiv 2012/13, bl.a. omfatte ændringen af den retlige kvalificering af de faktiske omstændigheder, som tiltalen angår, for at tiltalte konkret og effektivt kan udøve retten til forsvar.
- 57 Det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, at den i hovedsagen omhandlede nationale lovgivning sonderer mellem, om ændringen vedrører de faktiske omstændigheder, der danner grundlag for tiltalen, eller den retlige kvalificering af de faktiske omstændigheder, som tiltalen angår. Det er kun i tilfælde af ændring af de faktiske omstændigheder, at tiltalte under den mundtlige hovedforhandling kan anmode om indgåelse af udenretslig aftale om straf, ved at fristen for indgivelse af anmodning på ny begynder at løbe.
- 58 I den foreliggende sag er den omstændighed, at tiltalte har erkendt at have stjålet smykkerne, hvilket har medført en ændring af kvalificeringen af overtrædelsen fra »hæleri« til »tyveri« i henhold til national ret, ifølge den forelæggende ret omfattet af en ændring af den retlige kvalificering af de faktiske omstændigheder, der danner grundlag for tiltalen.
- 59 Som det følger af forelæggelsesafgørelsen, og som det er anført i nærværende doms præmis 21, er tiltalte under den mundtlige hovedforhandling blevet oplyst om denne ændring af den retlige kvalificering af de faktiske omstændigheder.
- 60 Den forelæggende ret ønsker oplyst, om det efter direktiv 2012/13 kræves, at tiltalte for at sikre en retfærdig behandling af straffesagen kan anmode om indgåelse af udenretslig aftale om straf i et sådant tilfælde af en ændring af den retlige kvalificering af de faktiske omstændigheder.
- 61 I denne henseende, og således som generaladvokaten har anført i punkt 71 i forslaget til afgørelse, udgør de forpligtelser, der er defineret i direktiv 2012/13, et udtryk for, hvordan en retfærdig behandling af sagen skal sikres i forbindelse med formidling af information til personer, der er mistænkt eller tiltalt for at have begået en strafbar handling.

- 62 Således som det er anført i 14. betragtning til dette direktiv og i direktivets artikel 1, har dette imidlertid til formål at fastsætte de gældende minimumsregler vedrørende information til mistænkte og tiltalte (dom af 5.6.2018, Kolev m.fl., C-612/15, EU:C:2018:392, præmis 82).
- 63 Det fremgår i øvrigt ikke af den retspraksis, der er nævnt i nærværende doms præmis 51-53 og 55, at den mistænkte eller tiltalte ret til information med hensyn til den retlige kvalificering af de faktiske omstændigheder, der danner grundlag for tiltalen, indebærer en forpligtelse til at lade tiltalte gøre brug af retten til at anmode om indgåelse af udenretslig aftale om straf under den mundtlige hovedforhandling.
- 64 I den foreliggende sag har den forelæggende ret endvidere anført, at i tilfælde af en sådan ændring af den retlige kvalificering af de faktiske omstændigheder sikrer den nationale lovgivning tiltalte retten til at fremføre argumenter til sit forsvar.
- 65 I en sag som den i hovedsagen omhandlede indebærer tiltaltes ret i henhold til artikel 6, stk. 4, i direktiv 2012/13 til straks at blive informeret om enhver ændring i de oplysninger, der gives, når dette er nødvendigt for at sikre en retfærdig behandling af sagen, følgelig ikke en forpligtelse til for den pågældende medlemsstat at give denne person ret til efter hovedforhandlingens indledning at anmode om indgåelse af udenretslig aftale om straf i tilfælde af en ændring af den retlige kvalificering af de faktiske omstændigheder, der danner grundlag for tiltalen.

Om chartret

- 66 Indledningsvis bemærkes, at chartrets anvendelsesområde for så vidt angår medlemsstaternes virke er defineret i chartrets artikel 51, stk. 1, hvorefter chartrets bestemmelser kun er rettet til medlemsstaterne, når de gennemfører EU-retten (dom af 26.2.2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, præmis 17).
- 67 Det følger nemlig nærmere bestemt af Domstolens faste praksis, at de grundlæggende rettigheder, der er sikret ved Unionens retsorden, kan anvendes i alle situationer, der reguleres af EU-retten, og ikke uden for sådanne situationer. Det er af denne grund, at Domstolen allerede har udtalt, at den ikke kan bedømme en national lovgivning i henhold til chartret, når denne lovgivning ikke er omfattet af EU-retten. Når en sådan lovgivning er omfattet af EU-rettens anvendelsesområde, skal Domstolen derimod inden for rammerne af en anmodning om præjudiciel afgørelse give alle de oplysninger med hensyn til fortolkningen, som kræves, for at den nationale ret kan vurdere, om denne lovgivning er i overensstemmelse med de grundlæggende rettigheder, som Domstolen skal beskytte (dom af 26.2.2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, præmis 19, og kendelse af 23.11.2017, Cunha Martins, C-131/17, ikke trykt i Sml., EU:C:2017:902, præmis 10).
- 68 Idet hovedsagen vedrører rækkevidden af tiltaltes ret til at blive informeret om tiltalen mod ham, og navnlig ændringer vedrørende den strafbare handling, som vedkommende tiltales for at have begået som omhandlet i artikel 6, stk. 4, i direktiv 2012/13, må det konstateres, at denne juridiske situation er omfattet af EU-rettens anvendelsesområde.
- 69 Det følger af chartrets artikel 48, stk. 2, at respekt for retten til et forsvar er sikret enhver, der er anklaget for en lovovertrædelse.
- 70 I denne henseende, og således som det fremgår af den i nærværende doms præmis 51-53 og 55 nævnte retspraksis, kræver retten til et forsvar som omhandlet i chartrets bestemmelse herom, at i tilfælde af en ændring af den retlige kvalificering af de faktiske omstændigheder, der danner grundlag for tiltalen, skal tiltalte informeres herom på et tidspunkt, hvor denne stadig har mulighed for at reagere effektivt inden rettens voteringsfase, for at have mulighed for effektivt at forberede sit forsvar.

- 71 I den foreliggende sag fremgår det af forelæggelsesafgørelsen, og således som det er nævnt i nærværende døms præmis 21 og 27, at efter tiltaltes frivillige forklaring under den mundtlige hovedforhandling blev denne informeret om ændringen af den retlige kvalificering af de forhold, som lægges ham til last, og at han havde adgang til at fremføre argumenter til sit forsvar.
- 72 Derimod kræves det ikke i henhold til retten til forsvar i chartrets artikel 48, stk. 2, i forbindelse med tiltaltes ret til information, at denne tiltalte, efter den mundtlige hovedforhandling er indledt, skal kunne anmode om indgåelse af udenretslig aftale om straf i tilfælde af ændring af de faktiske omstændigheder, der danner grundlag for tiltalen, eller en ændring af den retlige kvalificering af de faktiske omstændigheder, som tiltalen angår.
- 73 Den omstændighed alene, at national ret ikke giver tiltalte samme rettigheder med hensyn til muligheden for at anmode om indgåelse af udenretslig aftale om straf alt efter, om ændringerne angår de faktiske omstændigheder, der danner grundlag for tiltalen, eller den retlige kvalificering af de faktiske omstændigheder, som tiltalen angår, kan i denne henseende ikke i sig selv udgøre en tilsidesættelse af chartrets artikel 48, stk. 2, hvad angår de mistænkte eller tiltaltes ret til at blive informeret om tiltalen mod dem.
- 74 Henset til ovenstående betragtninger skal spørgsmålet besvares med, at artikel 6, stk. 4, i direktiv 2012/13 og chartrets artikel 48 skal fortolkes således, at de ikke er til hinder for en national lovgivning, hvorefter tiltalte under den mundtlige hovedforhandling kan anmode om indgåelse af udenretslig aftale om straf i tilfælde af ændring af de faktiske omstændigheder, der danner grundlag for tiltalen, og ikke i tilfælde af en ændring af den retlige kvalificering af de faktiske omstændigheder, som tiltalen angår.

Sagsomkostninger

- 75 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Første Afdeling) for ret:

Artikel 6, stk. 4, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2012/13/EU af 22. maj 2012 om ret til information under straffesager og artikel 48 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder skal fortolkes således, at de ikke er til hinder for en national lovgivning, hvorefter tiltalte under den mundtlige hovedforhandling kan anmode om indgåelse af udenretslig aftale om straf i tilfælde af ændring af de faktiske omstændigheder, der danner grundlag for tiltalen, og ikke i tilfælde af en ændring af den retlige kvalificering af de faktiske omstændigheder, som tiltalen angår.

Underskrifter